

А.О.Касич

Кременчуцький державний політехнічний університет

Оцінка рівня інноваційної активності та інвестиційної привабливості підприємств Кременчуцького регіону

В статті досліджується рівень інноваційної та інвестиційної привабливості підприємств Кременчуцького регіону; узагальнено основні показники, які характеризують потенціал подальшого розвитку підприємств м. Кременчука; визначено заходи, реалізація яких дасть можливість використовувати наявний потенціал.

інноваційна активність, інвестиційна привабливість, підприємство, потенціал

Постановка проблеми. Забезпечити розвиток економічної системи з точки зору покращання кількісних показників діяльності можна за рахунок розширення активів, тобто збільшення інвестицій. Створення умов для довготривалого сталого розвитку вимагає якісного використання інвестиційних ресурсів тобто їх інноваційного спрямування.

Україна потребує активізації інноваційно-інвестиційної діяльності на всіх рівнях: окремих господарюючих суб'єктів; регіонів, які мають значний науковий та промисловий потенціал.

Саме тому, дослідження питання регіональних можливостей розширення інвестиційної діяльності на інноваційній основі має важливе практичне значення. Визначення потенціалу росту цього виду діяльності в окремих регіонах та ранжування окремих територій дає можливість на загальнодержавному рівні використовувати механізми, наприклад податкового стимулювання розвитку тих регіонів, де віддача буде найбільш значимою.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Однією із найважливіших умов інтеграції України у світогосподарську систему є підвищення її інвестиційної привабливості як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвесторів. Однак обґрунтованої загальнодержавної стратегії використання та покращання інноваційно-інвестиційного потенціалу регіонів до цього часу не має. Вихідною точкою розробки такої стратегії повинен стати аналіз рівня інвестиційної та інноваційно-інвестиційної активності підприємств, регіонів, що свідчить про наявний потенціал забезпечення їх подальшого розвитку.

Цілі статті Узагальнити існуючі підходи до аналізу інвестиційної привабливості регіону, дослідити потенціал інноваційно-інвестиційного розвитку на прикладі Кременчуцького регіону.

Основна частина. Економічна криза 90-х років в Україні вразила усі сфери господарювання, всі регіони. Падіння обсягів виробництва, втрата ринків збуту, моральне та фізичне старіння основних виробничих фондів це далеко не повний перелік проблем, вирішення яких не має і через 10 років.

Дослідження Климахіної О. [4] засвідчили, що в перехідних умовах більшості регіонам України не вдалось зберегти виробничі можливості й оптимально використати наявні ресурси. Рівень використання регіоном наявного потенціалу дає змогу визначити ступінь пропорційності (диспропорційності) його економічного розвитку. Загалом по Україні не було використано 76% потенціалу.

Забезпечення високих темпів розвитку всіх галузей, всіх регіонів потребує значних інвестиційних ресурсів, формування яких в Україні йде дуже повільно.

За таких умов держава повинна стимулювати процес капіталотворення національних підприємств та залучати іноземні інвестиції. Однак, як зазначає В.Ф. Кифяк “ економічний розвиток будь-якого регіону і України в цілому, а також залучення іноземних інвестицій неможливі, якщо національний капітал не працюватиме ефективно” [3, С 33].

Однак чи то йде мова про національного інвестора, чи про зовнішнього для нього визначальним є рівень інвестиційної привабливості регіону, підприємства, а також інвестиційний клімат в економіці країни в цілому.

Інвестиційний клімат регіону складається з його об'єктивних можливостей: інвестиційного потенціалу та умов діяльності інвестора, ступеня інвестиційного ризику, рівня соціально-економічного розвитку, складу керівництва тощо [6, С.42]

Окремі регіони мають різний виробничий, науковий потенціал і, відповідно, мають різні перспективи розвитку. Саме тому, необхідно провести аналіз рівня інвестиційної привабливості окремих регіонів, оцінити наявний інноваційний потенціал та включити їх до державних програм стимулювання розвитку підприємництва в межах вільних економічних зон, технопарків тощо.

В науковій літературі [1, 2, 4, 5, 8] наводяться різні методики аналізу інвестиційної привабливості регіонів. На основі узагальнення існуючих підходів спробуємо оцінити потенціал інноваційно-інвестиційного зростання Полтавської області та перш за все м. Кременчука.

Дослідження питання інвестиційної привабливості проводиться найчастіше на рівні держави, регіону та окремого підприємства.

За рівнем інвестиційної привабливості, як свідчать дослідження Панкової М.О., Полтавська область займає 13 рейтингове місце серед усіх областей України. А як свідчать дані Державного комітету статистики в 2005 році за обсягами освоєних капітальних інвестицій з розрахунку на одну особу (рис.1) Полтавська область зайняла 3 місце після м. Києва та Київської області.

Оснoву виробничого потенціалу Полтавської області складають підприємства м. Кременчука.

Місто Кременчук на протязі вже багатьох років посідає перше місце за обсягами виробництва продукції та залученню іноземних інвестицій в Полтавській області. Крім того, за результатами досліджень рейтингової агенції “Інститут реформ” (м. Київ) щодо рейтингу інвестиційної привабливості регіонів у 2004 році м. Кременчук зайняв 13 місце у групі з 43 великих міст України, у 2005 році відповідно 15 серед 45 великих міст та 8 місце серед 494 територій.

Основним джерелом фінансування інвестицій є прибуток підприємств, який залежить від загальних показників діяльності: обсягів виробництва та реалізації продукції, динаміки витрат, ставок податкових платежів.

В 2001-2004 роках спостерігався стабільний розвиток промислового виробництва підприємств міста (табл.1). Однак в 2005 році, враховуючи високу залежність підприємств міста від експорту та податкових пільг, які було скасовано, спостерігалось скорочення обсягів промислового виробництва на 7,3 %. Зокрема обсяг виробництва в 2005 році порівняно з 2004 роком на основних підприємствах складав: ЗАТ “Укртатнафта” – 92,8%, ВАТ “Крюківський вагонзавод” – 89,4%; ВАТ “Кредмаш” – 88,6%.

Проведений аналіз свідчить про те, що позитивна економічна динаміка в регіоні в 2003, 2004 роках спостерігалась, на жаль, не за рахунок розширення інноваційної діяльності, яка носила фрагментарний характер та поки що не забезпечує системних технологічних перетворень виробничого потенціалу.

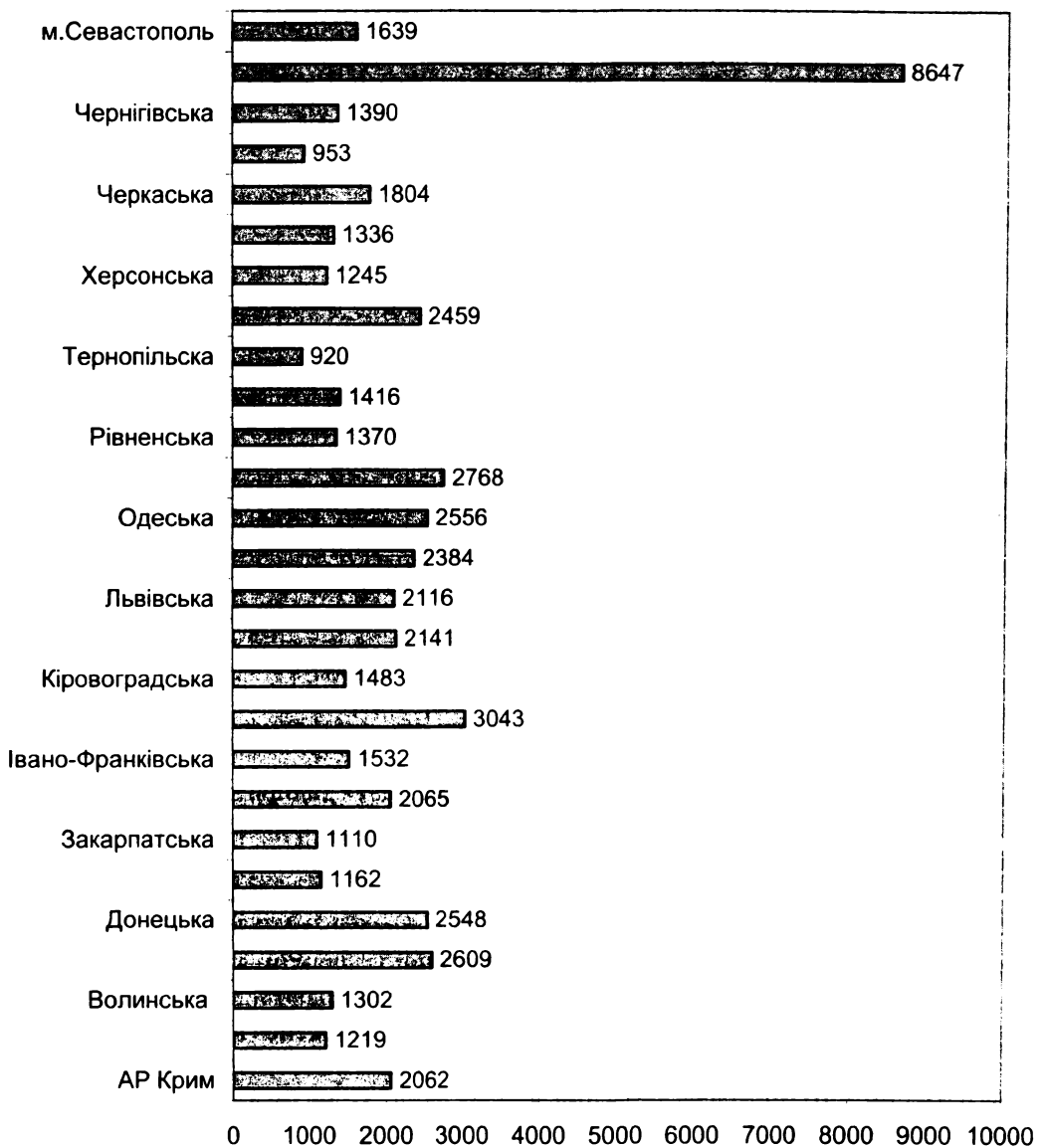

Рисунок 1 - Освоєні (використані) капітальні інвестиції (грн.) за 2005 рік з розрахунку на одну особу за регіонами. Джерело [10]

Загальний обсяг іноземних інвестицій, вкладених на сьогодні в економіку міста складає більш як 80% від обсягу області. Із загального обсягу прямих іноземних інвестицій понад 90 % вкладені у промисловий потенціал міста. В 2005 році іноземні інвестиції отримали 57 підприємств міста. Найбільш інвестиційно привабливими в місті були такі види економічної діяльності, як виробництво продуктів нафтопереробки, харчова промисловість і переробки сільськогосподарських продуктів.

Перше місце серед держав, що розмістили свої цінності в підприємства міста за обсягами накопичувально належить Російській Федерації (76,5 від загального обсягу прямих інвестицій), Нідерландам (14,1%), Кіпру (3,3%).

Центрами розвитку науки в регіоні є вищі навчальні заклади, науково-дослідні інститути, промислові підприємства.

Таблиця 1 - Основні показники соціально-економічного розвитку м. Кременчука

	Показники	Роки		
		2003	2004	2005
1.	Валова додана вартість, млн. грн.	2487,8	3027,2	3310,1
2.	Темп росту валової доданої вартості до попереднього року, %	112,6	110,4	95,0
3.	Обсяги промислового виробництва у порівнянних цінах, млн. грн.	8106,0	16623,5	15410,0
4.	Темп росту обсягів промислового виробництва до попереднього року, %	106,8	110,1	92,7
5.	Обсяг інвестицій в основний капітал у фактичних цінах, млн. грн.	376,2	552,2	651,6
6.	Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн. дол. США	133,8	142,4	145,7
	Обсяг портфельних іноземних інвестицій, млн. дол. США	97,3	97,3	97,4
7.	Кількість промислових підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність	7	8	8
8.	Питома вага інноваційноактивних підприємств у загальній кількості промислових підприємств міста, %	9,7	12,1	11,6
9.	Питома вага інноваційноактивних підприємств м. Кременчука у загальній кількості інноваційних підприємств області, %	відсутні дані	24,2	18,2

Джерело [9].

В 2003 році інноваційною діяльністю займались 7 підприємств, а в 2004 та 2005 роках - 8 підприємств. Питома вага інноваційно-активних підприємств у загальній кількості підприємств в 2004 році складала 12,1% та, відповідно, знизилась в 2005 році до 11,6%.

Основним напрямом інноваційної діяльності підприємств м. Кременчука є створення та освоєння технологічно нової або значно удосконаленої продукції. В 2004 році було освоєно 27 найменувань видів інноваційної продукції, в 2005 році – 19.

Процес впровадження нових технологій у виробництво йде дуже повільно. Так в 2004 році підприємствами м. Кременчука було впроваджено 1 новий технологічний процес та придбано 1 нову технологію, що складає 1,5% до загальної кількості підприємств. Де що змінилась ситуація в 2005 році, коли було впроваджено 4 нових технологічних процеси.

Така ситуацію виглядає критичною з огляду морального та фізичного стану обладнання, яке використовується підприємствами.

Висновки. Поточну інноваційно-інвестиційну діяльність підприємств слід розглядати як шлях підвищення їх інвестиційної привабливості та регіону в цілому. Основними проблемними питаннями сучасного етапу розвитку регіону залишаються наступні:

- інвестиції, в тому числі іноземні, за обсягами є недостатніми та спрямовані у вже існуючі підприємства;
- дуже фрагментарним є зв'язок наукових установ з виробництвом;
- інноваційна активність підприємств спрямована на оновлення товарного асортименту, а не на оновлення технологічних процесів виробництва.

Саме тому на загальнодержавному рівні необхідно забезпечити:

- стабільність законодавчої бази та впровадження податкових механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційної активності підприємств, установ;
- формування та розвиток фондового ринку;
- відкритість інформації та сприяння інвесторам у всебічному вивченні об'єктів інвестування.

Список літератури

1. Асаул А.Н., Павлиха Н.В. Совершенствование метода многомерной статистической оценки для диагностики инвестиционной привлекательности регионов // Вісник Академії економічних наук України. – 2004. – №1. – С.9-15.
2. Бутко М.П. Регіональні проблеми інноваційно-інвестиційних трансформацій в Україні // Вісник Академії економічних наук України. – 2003. – №2. – С.30-34.
3. Кифяк В.Ф. Внутрішні інвестиції – основа економічного розвитку регіону // Фінанси України. – 2005. - №8. – С.32-36.
4. Климахіна О. Методика оцінки економічного потенціалу регіону // Економіка України. – 2005. – №8. – С.38-42.
5. Мармуль Л.О., Чернявська Т.А. Нові методичні підходи до аналізу інвестиційної привабливості регіонів // Вісник економічної науки. – 2005. – №1. – С.83-89.
6. Міщенко В.І., Щербань І.Б. Фінансові складові інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - №8(38). – С.41-50.
7. Панкова М.О. Розвиток інвестиційних процесів в Україні: Монографія. – Запоріжжя: Видавництво Запорізької державної інженерної академії, 2003. – 358 с.
8. Петкова Л.О. Інвестиційна привабливість регіонів // Фінанси України. – 2005. - №9. – С.40-46.
9. Програма соціально-економічного і культурного розвитку міста Кременчука та утримання його соціальної сфери, житлово-комунального господарства на 2006 рік. – Кременчук, 2006.
10. Капітальні інвестиції за 2005 рік // ukrstat.gov.ua

В статье исследуется уровень инновационной и инвестиционной привлекательности предприятий Кременчугского региона; обобщены основные показатели, которые характеризуют потенциал дальнейшего развития предприятий г. Кременчуга; определены мероприятия, реализация которых даст возможность использовать имеющийся потенциал.

In clause the level innovation and investment appeal of the enterprises of the Kremenchug region is investigated; the basic parameters are generalized which characterize potential of the further development of the enterprises of Kremenchug; the measures are certain (determined), which realization will enable to use available potential.